

Politie moet meer kunnen oplossen dan ze nu doet

door Ben Rovers. zaterdag 22 maart 2008 | 03:12 | Laatste bijgewerkt op: zaterdag 22 maart 2008 | 09:00

Lost de politie wel voldoende misdrijven op? Een vraag die altijd goed is voor slecht nieuws. Dit keer was de beurt aan het RTL-nieuws, dat berichtte over een onderzoek waaruit bleek dat de Duitse politie twee keer zoveel misdrijven opheldert als de Nederlandse Hermandad: 55% tegen 23% in Nederland.

De conclusie: er is veel mis bij de Nederlandse politie. GroenLinks heeft inmiddels Kamervragen gesteld. Presteert de Nederlandse politie inderdaad zo slecht? Ik neig naar ja en een beetje nee.

Om met het beetje nee te beginnen. Alles is relatief: het ophelderingspercentage in Nederland is toegenomen van 17% in 1997 tot 23% vorig jaar. Dit is een toename van 30% in tien jaar. Dat lijkt me niet verkeerd.

Het vergelijken van ophelderingspercentages is trouwens een hachelijke zaak, omdat de (juridische) definities in verschillende landen nogal uiteenlopen. Het wordt dus snel een appels-en-perenverhaal. Sterker nog, dit geldt ook binnen Nederland. Als er terzake een misdrijf door de politie tenminste één verdachte is gehoord, wordt het betreffende misdrijf als opgehelderd beschouwd. Maar de wijze waarop dit op zichzelf vage gegeven bij verschillende politiekorpsen wordt geregistreerd, verschilt sterk. Het ophelderingspercentage lijkt een simpel gegeven, maar er gaat een complexe werkelijkheid achter schuil.

Het is ook niet duidelijk wat het ophelderingspercentage nu precies aangeeft. Als maat voor de prestaties van de politie schiet het tekort. Waar de ene verdachte bij wijze van spreken zo het politiebureau komt binnenlopen (bijvoorbeeld een verdachte van winkeldiefstal), gaat aan het aanhouden van een andere verdachte een grootschalig en langdurig onderzoek vooraf (bijvoorbeeld bij drugshandelaren). Het maakt ook uit hoeveel opsporingsambtenaren er beschikbaar zijn om misdrijven op te helderen (dit ligt in Duitsland bijvoorbeeld veel hoger).

Als aanduider van de 'gerealiseerde veiligheid' kan het ophelderingspercentage evenmin voldoen. Het gaat hier om een ratio waarvan de waarde in belangrijke mate bepaald wordt door het criminaliteitsniveau: als in een gebied de criminaliteit hoger ligt dan elders of toeneemt, wordt het lastiger om het ophelderingspercentage 'op peil' te houden. En er speelt nog een kwestie waar de politie weinig of geen invloed op heeft: het vervolgingsbeleid. In Duitsland wordt ingezet op doorrecherchen. Het Nederlandse Openbaar Ministerie stelt hierop geen prijs, omdat ze al die extra delicten dan ook moet gaan bewijzen (dat levert hen te weinig op). Zeker bij veelplegers kan het verschil tussen aantal gepleegde delicten en aantal delicten waarvoor ze vervolgd worden, soms heel groot zijn. Ik heb eens een voorbeeld gehoord van een bende woninginbrekers die door de politie werd verdacht van circa 1500 woninginbraken. Voor vijf ervan werden ze vervolgd. De overige 1495 zijn als niet-opgehelderd de boeken ingegaan.

Ook mogen we niet vergeten dat het debat over de Nederlandse politie in de voorbije dertig jaar gedomineerd is geweest door de vraag naar meer blauw op straat. Dit heeft zijn uitwerking op de personeelsinzet niet gemist. Pas de laatste jaren zien we bij de politie weer meer aandacht komen voor het versterken van de opsporingsfunctie.

Ondanks deze mitsen en maren moet de politie het beter kunnen doen dan ze nu doet. De hogere ophelderingspercentages van de afgelopen jaren worden vooral behaald bij geweldsdelicten. Dit vereist relatief weinig inspanning van de politie, omdat de identiteit van de verdachten vaak bekend is. Bij veel voorkomende vermogensmisdrijven, zoals diefstal uit auto en dergelijke, blijven de ophelderingspercentages bedroevend laag. Het ophelderingspercentage van diefstal uit auto komt landelijk gezien niet boven de 5%.

In het verleden paste de politie er altijd voor om afgerekend te worden op cijfers. Men vluchtte snel in technische discussies, waarbij het grondargument doorgaans was: politiestatistiek kan je niet meten. Maar sinds de minister van Binnenlandse Zaken in 2003 begon met het afsluiten van prestatiecontracten met politiekorpsen, zijn de negatieve gevolgen waarvoor gevreesd werd, uitgebleven. Eén zo'n gevolg zou bijvoorbeeld zijn dat de politie vooral gaat inzetten op 'makkelijke' zaken. Dat is niet gebeurd en zal ook in de toekomst niet gaan gebeuren. Tegelijkertijd blijken de prestatiecontracten een geweldige aanjager voor positieve veranderingen in de organisatiecultuur van de politie (meer prestatiegericht). De discussie over het ophelderingspercentage blijft politiekorpsen prikkelen om het beter te doen, ook al gaat het middel mank als betrouwbare indicator van politiestatistiek.

Ben Rovers is Lector Jeugd & Veiligheid bij Avans Hogeschool en onderzoeker bij onderzoeksbureau BTVO, beide in Den Bosch